

PAMIĘĆ I DZIEDZICTWO KULTUROWE

STUDIA I SZKICE
IN MEMORIAM PROFESOR
ANDRZEJ PANKOWICZ
(1950-2011)

PAMIĘĆ
I DZIEDZICTWO
KULTUROWE

SOCIETAS

seria pod redakcją
BOGDANA SZLACHTY

134

PAMIĘĆ
I DZIEDZICTWO
KULTUROWE

STUDIA I SZKICE
IN MEMORIAM PROFESOR
ANDRZEJ PANKOWICZ
(1950-2011)

REDAKCJA
PAWEŁ PLICHTA

KRAKÓW 2022

© Copyright by individual authors, 2022

© Copyright by Paweł Plichta, 2022

Paweł Plichta

Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

 <https://orcid.org/0000-0001-6976-9350>

 pawel.plichta@uj.edu.pl

Recenzent: dr hab. Tadeusz Kondracki, prof. IH PAN

Opracowanie redakcyjne: Justyna Zdziennicka

Projekt okładki: Marta Jaszczuk

Publikacja finansowana ze środków Instytutu Studiów Międzykulturowych Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie

ISBN 978-83-8138-674-6 (druk)

ISBN 978-83-8138-675-3 (online, pdf)

<https://doi.org/10.12797/9788381386753>

WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA

ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków

tel.: 12 421-13-87; 12 431-27-43

e-mail: publishing@akademicka.pl

Księgarnia internetowa:

<https://akademicka.com.pl>

SPIS TREŚCI

ZAMIAST WSTĘPU.....	7
CZĘŚĆ I. Z DZIEJÓW HARCERSTWA.....	9
ANDRZEJ PANKOWICZ POGOTOWIE HARCEREK W KRAKOWIE – ZAGADNIENIA WĘZŁOWE.....	11
BARTOSZ RZOŃCA DRUŻYNA, KTÓRA SPEŁNIŁA SWÓJ OBOWIĄZEK – XIII KRAKOWSKA DRUŻYNA HARCERZY W LATACH 1913-1939	23
TOMASZ SIKORSKI ODZNACZENIA WOJSKOWE I ODZNAKI HARCERSKIE NADAWANE HARCERZOM ZA UDZIAŁ W CZYNIE NIEPODLEGŁOŚCIOWYM W LATACH 1914-1921	39
IRENA KOZIMALA PRZYSPOBIENIE WOJSKOWE WE LWOWSKIEJ CHORĄGWI HARCERZY ZHP W OKRESIE MIĘDZYWOJENNYM.....	57
ADAM MASSALSKI PREKURSORY HISTORIOGRAFII HARCERSKIEJ: WACŁAW BŁAŻEJEWSKI, EWA GRODECKA I WŁADYSŁAW NEKRASZ.....	71
TADEUSZ PROKOPIUK KRAKOWSKA CHORĄGIEW ZHP W SIEDEMDZIESIĄTYCH LATACH XX WIEKU NA TLE INNYCH ORGANIZACJI MŁODZIEŻOWYCH.....	83
JANUSZ WOJTYCZA DOROBEK 40 LAT PRACY KOMISJI HISTORYCZNEJ ZHP CHORĄGWI KRAKOWSKIEJ	95
PAWEŁ MYŚLIK DZIECIŃSTWO I POCZĄTKI DZIAŁALNOŚCI HARCERSKIEJ ANDRZEJA PANKOWICZA – WSPOMNIENIE.....	111

CZĘŚĆ II. DZIEDZICTWO KULTUROWE W ASPEKcie REGIONALNYM I LOKALNYM.....	115
SŁAWOMIR DOROCKI ZRÓŻNICOWANIE SPOŁECZNO-EKONOMICZNE OBSZARU GALICJI ZACHODNIEJ NA POCZĄTKU XX WIEKU W ASPEKcie REGIONU KULTUROWEGO	117
BARBARA KONWERSKA DAWNA FOTOGRAFIA JAKO ŹRÓDŁO DO DZIEJÓW WIELICKIEJ ŻUPY SOLNEJ.....	135
WOJCIECH MAZUR U-LOTNOŚĆ PAMIĘCI. MUZEUM LOTNICTWA POLSKIEGO W KRAKOWIE I WSPÓŁCZESNA RECEPCJA LOTNICZEGO DZIEDZICTWA.....	151
ANNA DUDA, TOMASZ RÓG CZARNOBYLSKA PAMIĘCIOLANDIA – KONTROWERSJE I PERSPEKTYWY.....	163
CZĘŚĆ III. VARIA.....	181
MARCIN MARCINKO WSPÓŁCZESNA INTERPRETACJA DEFINICJI DOBRA KULTURALNEGO W MIĘDZYNARODOWYM PRAWIE HUMANITARNYM	183
KATARZYNA GÓRALCZYK RESTITUCJA DÓBR KULTURY. WYBRANE ZAGADNIENIA.....	201
PAWEŁ PlichTA STAROŻYTNE PODSTAWY ZABAWY I LUDYCZNY KONTEKST EPIZODU OPOWIEŚCI O DAWIDZIE (2 SM 6,1-23).....	219
BARBARA WEŹGOWIEC POST/PAMIĘCIOWE WYMIARY TRANSFERU(!) – WOKÓŁ SPEKTAKLU JANA KLATY.....	241
NOTY O AUTORACH	257
WYKAZ SKRÓTÓW.....	261
INDEKS OSOBOWY	265

ZAMIĄST WSTĘPU

Zakres semantyczny terminu „dziedzictwo” (*heritage*) zarówno w języku potocznym, jak i w dyskursie naukowym jest współcześnie wciąż poszerzany. To pojęcie staje się kategorią opisu rzeczywistości przy zastosowaniu metod różnych dyscyplin. Studia nad dziedzictwem (*heritology*) integrują badaczy zabytków i dóbr kultury, języka, społeczeństwa, tradycji, historii, religii, pamięci społecznej, miejsc zarówno pamięci, jak i niepamięci¹.

Jako ideę wiążącą wiele perspektyw nauk humanistycznych i społecznych zaproponowano różne wymiary pamięci i dziedzictwa kulturowego – tak, by bezpośrednio lub pośrednio stanowiły przykład obecności „przeszłości w teraźniejszości”. Przedstawione ujęcie stanowi nawiązanie do jednego z ostatnich dużych interdyscyplinarnych przedsięwzięć naukowo-badawczych zainicjowanych przez Profesora Andrzeja Pankowicza, które nosiło tytuł „Przeszłość we współczesnej narracji kulturowej” – i jego poszerzenie.

W niniejszym tomie znalazły się studia i szkice, które stanowią rozwinięcie badań o różnym zakresie: lokalnym, narodowym, regionalnym i globalnym, pogłębienie inspiracji powstałych do pewnego stopnia dzięki różnego rodzaju kontaktom z Profesorem: dyskusjom, seminariom, wykładom i współpracy z Nim zarówno w salach wykładowych Uniwersytetu Jagiellońskiego, jak i w ramach Związku Harcerstwa Polskiego czy Polskiego Czerwonego Krzyża.

Okazją przypomnienia faktu, że żywe dziedzictwo to nade wszystko to, co zawdzięczamy konkretnym osobom, są okrągłe rocznice. W tym wypadku uznano, że warto

¹ Por. *Heritage*, [w:] Program Strategiczny Inicjatywa Doskonałości w Uniwersytecie Jagiellońskim, [on-line:] <https://id.uj.edu.pl/heritage> – 25 XI 2020.

w ten sposób uświetnić przypadającą w 2020 roku (13 kwietnia) siedemdziesiątą rocznicę urodzin i czterdziestą doktoratu oraz uczcić (1 lutego 2021 roku) dziesiątą rocznicę śmierci Profesora Andrzeja Pankowicza².

² Biogramy i wspomnienia por. P. Plichta, *Odeszli... Andrzej Pankowicz. 13 kwietnia 1950 – 1 lutego 2011*, „Alma Mater” 2011, nr 133, s. 36-37; idem, *Ks. prof. zw. dr hab. Andrzej Pankowicz (13 kwietnia 1950 – 1 lutego 2011)*, „Politeja” 2011, nr 1, s. 5-19; idem, *Ks. prof. zw. dr hab. Andrzej Pankowicz (13 kwietnia 1950 – 1 lutego 2011)*, [w:] *Kronika Uniwersytetu Jagiellońskiego za rok akademicki 2010/2011 i 2011/2012*, red. A. K. Banach, Kraków 2016, s. 218-220; J. Wojtycza, *Pankowicz Andrzej Kazimierz (1950-2011)*, [w:] *Harcerski słownik biograficzny*, t. 5, red. J. Wojtycza, Warszawa 2019, s. 142-144.

CZĘŚĆ I
Z DZIEJÓW HARCERSTWA

ANDRZEJ PANKOWICZ

Uniwersytet Jagielloński

POGOTOWIE HARCEREK W KRAKOWIE – ZAGADNIENIA WĘZŁOWE¹

Pogotowie Harcerek [dalej PH] uznać należy za zjawisko niepowtarzalne w dziejach skautingu żeńskiego lat 1938-1945. Wyrosło na bazie doświadczeń służby harcerskiej w dniach odradzania się polskiej państwowości. Powstania wielkopolskie, powstania śląskie, obrona Lwowa, służba w dniach nawały bolszewickiej to tylko niektóre przykłady. Na tym doświadczeniu opierał się i rozwijał dorobek przedwojennego harcerstwa żeńskiego. Cały program wychowawczy realizowany w pracy harcerskiej przeniknięty był patriotyzmem, rozumianym jako służba drugiemu człowiekowi zarówno w czasie pokoju, jak i wojny. Ideał postawy harcerskiej najlepiej odzwierciedla treść Prawa Harcerskiego:

1. Harcerka służy Bogu i Polsce i sumiennie spełnia swoje obowiązki.
2. Na słowie harcerki polegaj jak na Zawiszy.
3. Harcerka jest pożyteczna i niesie pomoc bliźnim.
4. Harcerka w każdym widzi bliźniego i za siostrę uważa każdą inną harcerkę.
5. Harcerka postępuje po rycersku.
6. Harcerka miłuje przyrodę i stara się ją poznać.
7. Harcerka jest karna i posłuszna rodzicom i wszystkim swoim przełożonym.
8. Harcerka jest zawsze pogodna.
9. Harcerka jest oszczędna i ofiarna.

¹ Referat wygłoszony na spotkaniu Kręgu Seniorów Krakowskiej Chorągwi ZHP, które odbyło się 28 maja 1988 roku w Krakowie. Opublikowany jedynie w broszurze *Służba wojenna harcerek krakowskich 1939-1945* (red. A. Pankowicz, J. Wojtycza, M. Szymańska, Kraków 2007), wydanej z okazji odsłonięcia tablicy poświęconej harcerkom krakowskim 22 lutego 2007 roku.

10. Harcerka jest czysta w myśli, mowie i uczynkach; nie pali tytoniu, nie pije napojów alkoholowych.

Tak ukształtowany wzorzec służby stał się mocnym fundamentem, na którym wyrosło Pogotowie Harcerek. Miało ono być służbą harcerską na wypadek klęsk żywiołowych lub wojny, w warunkach znacznie odbiegających od codziennej służby harcerskiej. Takie pojęcia jak czujność, gotowość i ofiarność nabierały w tych warunkach szczególnego znaczenia, toteż z samego założenia PH miało być elitarną strukturą organizacji. Typowane do niej harcerki w wieku piętnastu i więcej lat miały już za sobą kilka prób na kolejne stopnie, z reguły stopień wędrowniczki, i liczne sprawności. Towarzyszyły temu najczęściej doświadczenie obozowe. Do 1938 roku nie było odrębnego toru przygotowań na wypadek wojny czy klęsk żywiołowych. Uważano, że program pracy harcerskiej w pełni wyczerpuje wymogi służby w warunkach ekstremalnych. Dopiero ustawa z 9 kwietnia 1938 roku² zmieniła ten stan rzeczy, przyznając kobietom prawo do służby wojskowej. Wypracowane jeszcze przed narodzinami tej ustawy w Harcerskiej Szkole Instruktorskiej na Buczu formy pracy z drużynami starszoharcerskimi zostały wykorzystane przy tworzeniu Pogotowia Harcerek.

Rozkaz Naczelniczki Harcerek o jego powołaniu nosił datę 24 września 1938 roku. W porównaniu z dotychczasowym programem pracy harcerskiej zmiany nie były wielkie. Służba sanitarna, terenoznawstwo, łączność, służba gospodarcza czy służba opiekuńcza nad dorosłymi i dziećmi należały do kanonu umiejętności harcerskich, podobnie jak zasady obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej. Nowością było natomiast obycie ze sprzętem wojskowym, jak np. technicznymi środkami łączności. Każda z wędrowniczek miała odtąd obowiązek zdobycia dwóch specjalności w służbie: głównej i pomocniczej. Komendantką PH została hm. Józefina Łapińska. Na szczeblach chorągwi powołano odrębne komendy PH. Jednym z ważnych elementów przygotowania do służby na wypadek wojny było 75 obozów zorganizowanych latem 1939 roku. Wysokie wymagania, jakie Organizacja Harcerek stawiała druhom, powodowały, że nie będąc organizacją elitarną w sensie społecznym, była na pewno organizacją elitarną w sensie wartości duchowych, jakie drużyny do pracy harcerskiej wносиły. Struktura każdej chorągwi miała pewne cechy specyficzne wynikające z obszaru działania. W Chorągwi Krakowskiej OH taką cechą była wyraźnie dominująca pozycja hufca krakowskiego, liczącego sobie 54 drużyny harcerskie, 30 gromad zuchowych i – co było pewnego rodzaju ewenementem występującym tylko w niektórych

² Ustawa z dnia 9 kwietnia 1938 r. o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz.U. 1938, nr 25, poz. 220).

chorągwiach – posiadającego drużynę akademicką. Stan ogólny chorągwi wynosił ponad 4 tysiące druhen w 17 hufcach.

Powołanie do życia Pogotowia Harcerek otworzyło drogę do stworzenia równoległych dwóch torów szkolenia i służby harcerskiej. Jednego wynikającego z zadań statutowych i drugiego związanego z pogotowiem, a więc przygotowaniem na czas wojny. Stąd decyzja o rozdzieleniu funkcji komendantki chorągwi i komendantki Pogotowia Harcerek. Nie wszędzie te funkcje rozdzielono, zdarzało się bowiem, że pełniła je ta sama osoba. Nie każda harcerka automatycznie włączana była po ukończeniu piętnastego roku życia w szeregi pogotowia. Przy przyjmowaniu do drużyn PH wielką wagę przywiązywano do charakteru i predyspozycji psychicznych ujawniających się przecież na co dzień w pracy drużyn harcerskich.

Pierwszą komendantką Pogotowia Chorągwi Krakowskiej została phm. Alina Kotówna. Na niej spoczął ciężar pracy w dniach napaści niemieckiej na Polskę. Po zakończeniu działań wojennych przedostała się na Zachód, gdzie podjęła czynną służbę jako oficer Polskich Sił Zbrojnych. Po niej tę funkcję objęła, aresztowana w 1940 roku, phm. Kazimiera Sobieska i wreszcie hm. Alojza Tokarżówna. Mimo terroru i aresztowań praca harcerska w Krakowie nie osłabła. Co więcej, w pierwszym roku okupacji uległa wyraźnemu wzmocnieniu. Było to następstwem przybywania do Krakowa, a w mniejszym stopniu do hufców pozakrakowskich, harcerek śląskich. Ruch ten rozpoczął się właściwie bardzo wcześnie, gdyż jeszcze przed wybuchem wojny, kiedy polskie władze wojskowe podjęły decyzję o ewakuacji z kresów zachodnich najbardziej znanych osób spośród kadry instruktorskiej. Na terenach przygranicznych, nie tylko na Śląsku, ale w ogóle w chorągwiach działających na obszarze należącym kiedyś do zaboru pruskiego, władze wojskowe motywowały nakaz opuszczenia na wypadek wojny dotychczasowego terenu działania i przejścia do pracy w głębi kraju niebezpieczeństwem aresztowań i deportacji ze strony wkraczających Niemców.

2 września 1939 roku właśnie w tym trybie przybyła do Krakowa hm. Irena Kuśnierzewska z grupą instruktorek śląskich. Jej m.in. zawdzięcza Chorągiew Krakowska rozwój działalności opiekuńczej w latach okupacji. Przy czym fakt przejścia na teren Krakowa nie oznaczał zerwania więzi z macierzystą chorągwią. Druhna Kuśnierzewska i drużny skupione wokół niej stanowiły podstawowy kanał łączności pomiędzy Komendą Pogotowia w okupowanym kraju a Chorągwią Śląską. Należy zaznaczyć, że system łączności stworzony przez Pogotowie w okresie poprzedzającym wybuch wojny wykazał wyjątkową odporność na wydarzenia. Przyjęto wówczas zasadę, że w każdej chorągwi wyznaczone zostają trzy instruktorki pełniące funkcję pasa transmisyjnego w procesie rozkazodawczym, instruktazowym i informacyjnym. One z kolei dysponowały siecią

łączności zorganizowaną w analogicznej formie na szczeblu chorągwi i hufca. Tempo wydarzeń wojennych spowodowało, że w zasadzie nie doszło do zerwania systemu łączności, a tam gdzie to miało miejsce na skutek wrześnieowej ewakuacji, sytuacja szybko wróciła do normy w następstwie powrotów do miejsca stałego zamieszkania. Ten system łączności okazał się na tyle sprawny, że służył nie tylko samemu Pogotowiu Harcerk. Była to jedna z pierwszych sieci łączności wykorzystywanych przez Służbę Zwycięstw Polski, a następnie przez ZWZ. I co więcej, była to siatka, która przez bardzo długi okres, jak na warunki wojenne, nie przeżyła żadnych „wsyp” czy wpadek. Fakt ten świadczy nie tylko o ogromnej precyzji podjętych przed wojną działań, ale i wartości, jakie niesie ze sobą metodyka harcerska. W ślad za harcerkami katowickimi 4 września 1930 roku dotarły do Krakowa harcerki bielskie.

Na terenie Hufca Kraków i w Komendzie Chorągwi przy ulicy Śląskiej 5 stan gotowości osiągnięto na tydzień przed wybuchem wojny. Komenda Chorągwi systematycznie sprawdzała stan gotowości drużyn na wypadek konfliktu. Z dniem 25 sierpnia zorganizowano całodobowe dyżury, co miało zapewnić sprawność podczas uruchamiania sieci alarmowej. Toteż od pierwszych godzin wojny, zgodnie z założonymi planami działań drużyn i hufców, harcerki krakowskie włączyły się do prac wykonywanych w ramach PH, ponadto bardzo często spontanicznie zespoły harcerskie, najczęściej poszczególne zastępy, wykazywały aktywność tam, gdzie były po prostu potrzebne. Forma i zakres działań zmieniały się błyskawicznie wraz ze zmianą sytuacji i trudno byłoby je wszystkie wyliczyć.

Po zajęciu przez Niemców Krakowa zadania uległy zmianie. Wspaniałą akcją pomocy dla jeńców wojennych, znajdujących się po wkroczeniu wojsk niemieckich na terenie koszar przy ulicy Podchorążych, prowadziła 19 drużyna im. Marii Konopnickiej. Nadal aktualne pozostały zadania w sferze łączności. Bardzo ważnym odcinkiem pracy stała się organizacja punktów dworcowych niosących pomoc uchodźcom. Podstawowe znaczenie miała pomoc sanitarna i żywnościowa w formie punktów sanitarnych i kuchni dworcowych, a także zaopatrzenia w suchy prowiant. Poważnym problemem stała się opieka nad zagubionymi dziećmi i osobami starszymi. W każdym z tych przypadków – poza doraźną pomocą – nacisk kładziono na odnalezienie rodziny lub grupy ewakuacyjnej. Należy pamiętać, że Kraków z powodu szybkiego znalezienia się pod okupacją niemiecką był miejscem, przez które w różnych kierunkach przemierzały się znaczne grupy uchodźców wojennych. Ważnym elementem działań harcerk stała się wreszcie pomoc dla osób znajdujących się już później w transportach niemieckich. Opieką objęto również punkty zborne na terenie Krakowa. Wykorzystując fortyfikacje austriackie, Niemcy stworzyli cztery obozy przejściowe dla uchodźców. Jeden z nich

znajdował się przy ulicy Mogiłskiej. Panujące w nich warunki były tragiczne. Do pierwszych dni października 1939 roku harcerki krakowskie pracowały – podobnie jak inne chorągwie – na własną odpowiedzialność, gdyż do chwili kapitulacji Warszawy kontakt z Komendą Pogotowia na szczeblu centralnym nie istniał. W październiku łączność, już teraz konspiracyjna, została z powrotem nawiązana i odtąd co najmniej dwa razy w miesiącu napływały zarówno raporty dotyczące stanu pracy w terenie, jak i instrukcje. Od tego momentu zaczynają się dzieje konspiracyjne, ale czasami niezupełnie tajne, Pogotowia Harcerek. Ścisłe zakonspirowana była służba na rzecz konspiracji wojskowej, a następnie rodzących się struktur Polskiego Państwa Podziemnego. Nieco inaczej sytuacja wyglądała w przypadku współpracy z organizacjami działającymi jawnie, jak Polski Czerwony Krzyż. Niemcy nie mogli go rozwiązać z racji ważnych – z punktu widzenia toczącej się wojny – zobowiązań międzynarodowych, choć stale i systematycznie ograniczali pola jego działalności statutowej i pozastatutowej³.

Drugą organizacją była akceptowana przez władze Generalnego Gubernatorstwa Rada Główna Opiekuńcza, mająca w czasie wojny ogromne zasługi w ratowaniu polskiej substancji narodowej. Wreszcie koniecznie należy wspomnieć o Komitecie powołanym do życia przez księcia metropolitę Adama Stefana Sapiechę (1867-1951)⁴. Pod jego opiekuńczymi skrzydłami rodziły się kolejne dzieła samopomocowe. Równocześnie był on dla władz państwa polskiego nieocenionym źródłem i kanałem informacji o sytuacji w Krakowie i GG.

Biorąc pod uwagę pierwsze tygodnie października 1939 roku, warto na pewno odnotować fakt ścisłego współdziałania harcerek z innymi organizacjami przy budowaniu całego systemu wszelakiego rodzaju domów opieki, domów noclegowych, domów pomocy, które pod różnymi formami, często prowadzone zupełnie samodzielnie przez harcerki, często wspólnie z osobami niebędącymi harcerkami, tworzyły znaczącą część wielkiej sieci pomocy społecznej na terenie Krakowa. Ogółem powstało dwadzieścia ośrodków. Wyraźnie dzielą się one na trzy grupy. Pierwszą stanowią inicjatywy mające oparcie w klasztorach, jak w przypadku oo. kapucynów. Inne powstawały przy wykorzystaniu funduszy i możliwości stworzonych przez Polski Czerwony Krzyż. Trzecią wreszcie grupę stanowiły domy tworzone od maja 1940 roku pod skrzydłami Rady Głównej Opiekuńczej. Do tej akcji włączały się nie tylko harcerki krakowskie i śląskie.

³ Zob. szerzej A. Pankowicz, *Polski Czerwony Krzyż w Generalnej Guberni 1939-1945*, Kraków 1985, s. 5-27.

⁴ Mowa o Obywatelskim Komitecie Pomocy, powołanym już 4 września 1939 roku dla niesienia pomocy potrzebującym pod okupacją niemiecką, na którego czele stanął ówczesny arcybiskup Krakowa. Ta i inne inicjatywy społeczne i charytatywne zdecydowały o nazywaniu go Wielkim Jałmużnikiem.

Zakres semantyczny terminu „dziedzictwo” (*heritage*) zarówno w języku potocznym, jak i w dyskursie naukowym jest współcześnie wciąż poszerzany. To pojęcie staje się kategorią opisu rzeczywistości przy zastosowaniu metod różnych dyscyplin. Studia nad dziedzictwem (*heritology*) integrują badaczy zabytków i dóbr kultury, języka, społeczeństwa, tradycji, historii, religii, pamięci społecznej, miejsc zarówno pamięci, jak i niepamięci.

Jako ideę wiążącą wiele perspektyw nauk humanistycznych i społecznych zaproponowano różne wymiary pamięci i dziedzictwa kulturowego – tak, by bezpośrednio lub pośrednio stanowiły przykład obecności „przeszłości w teraźniejszości”. Przedstawione ujęcie stanowi nawiązanie do jednego z ostatnich dużych interdyscyplinarnych przedsięwzięć naukowo-badawczych zainicjowanych przez Profesora Andrzeja Pankowicza, które nosiło tytuł „Przeszłość we współczesnej narracji kulturowej” – i jego poszerzenie.

W niniejszym tomie znalazły się studia i szkice, które stanowią rozwinięcie badań o różnym zakresie: lokalnym, narodowym, regionalnym i globalnym, pogłębienie inspiracji powstałych do pewnego stopnia dzięki różnego rodzaju kontaktom z Profesorem: dyskusjom, seminariom, wykładom i współpracy z Nim zarówno w salach wykładowych Uniwersytetu Jagiellońskiego, jak i w ramach Związku Harcerstwa Polskiego czy Polskiego Czerwonego Krzyża.

<https://akademicka.pl>

